

NORSK BRANNBEFALS LANDSFORBUND

Norwegian Association of Fire Officers

Member of Federation of the European Union of Fire Officers Associations

Til
Justis og beredskapsminister Grete Faremo
Det kongelige Justis- og beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Elverum 14.04.2012.

STORTINGSMELDING OM SAMFUNNSSIKKERHET

Norsk brannbefals landsforbund (NBLF) er en yrkesinteresseorganisasjon uten tilknytning til fagforbund eller politisk parti. NBLF har i dag 1600 brannbefal som medlemmer representert av alle brannvesenene i Norge, og er den organisasjon som best representerer norske brannvesen. NBLF søker å ivareta befolkningens interesser i brann faglig og samfunnsmessig perspektiv.

Etter hva vi har fått signaler om jobbes det i departementet med en ny stortingsmelding om samfunnssikkerhet, en melding som skal ferdig stilles i løpet av første halvår 2012. Det er viktig at Stortingsmeldingen representerer virkeligheten og de utfordringene vi som nasjon blir stilt ovenfor, dette for å ivareta befolkningen på en best mulig måte. Det finnes i dag empiriske data, som klart viser hva slags utfordringer vi de senere årene har hatt. Det er viktig at de brukes og at ikke meldingen får for mye fokus på en enkelthendelse, som samfunnsdebatten i dag naturlig nok dreier seg om.

Erfaringsmessig er det forebyggende arbeidet noe av det viktigste vi som beredskapet kan utøve. NBLF vil påpeke at samfunnssikkerhet i stor grad handler om å forebygge og forhindre sårbarhet i forkant av uønskede hendelser, som vi vet vil komme. Det innebærer å forebygge i forhold til endringer i vær og vind (klimaendringer), som igjen må påvirke hvor og hvordan vi bygger i kommunene og organiserer beredskapen. Ved en god og tidsriktig beredskap i kommunene vil vi kunne demme opp for dette og ikke minst redusere sårbarheten.

I den forbindelse ønsker vi å komme med noen innspill og betraktninger, som vi mener bør vektlegges i den nye Stortingsmeldingen om Samfunnssikkerhet:

Nasjonale beredskapen

En nasjonal utfordring i dag er at totalberedskapen i Norge er vesentlig redusert de senere årene. Viktig aktører i totalberedskapen som Sivilforsvaret, Forsvaret, frivillige organisasjoner, osv. er i dag bare en skygge av hva de tidligere var bemanningsmessig. Et eksempel er Sivilforsvaret som er bare 15 % av hva de var for 20 år siden. Det er mer rasjonelt

og satse på kvalitet kontra kvantitet, men erfaring fra de større hendelsene de senere årene viser at en av suksessfaktorene er å ha tilstrekkelig slagkraft, noe som innebærer nok ressurser av mannskaper og materiell. Mye av beredskapen i kommune Norge er basert på støtte fra statlige og frivillige ressurser! Flere av disse aktørene har i dag ikke økonomi til å drive relevante øvelser, manglende utstyr, begrensninger i hvor de kan utøve øvelser, osv. Det må legges til rette for dette og ikke som i dag hvor rammevilkårene for kompetanse og øvelser er blitt en hemmende faktor.

Redningsbegrepet bør endres fra liv og helse til liv, helse, store materielle verdier og miljø. Grunnen til dette er at vårt land er langstrakt og omfattende topografisk utformet. Mange livsterke lokalsamfunn vil fra tid til annen være helt avhengig av hjelp utenfra, ved f.eks. en brann som truer store verdier, men ikke nødvendigvis liv og helse. En slik hendelse vil etter dagens prinsipper bli redningsmessige nedprioritert. Dette må endres slikt at en sikrer at alle slike lokalsamfunn får nødvendig og god nok bistand i en tidlig fase fra den enheten som kan gi nødvendig støtte. I dag opplever lokalsamfunn med begrensede ressurser at hjørnesteins bedrifter brenner ned pga tiden det tar å få bistand.

Norge besitter i dag store ressurser som benyttes i internasjonale katastrofer som også må inngå i den nasjonale beredskapen. Dette har vært påpekt av oss i andre sammenheng, men vi har fått opplyst at dette utstyret ikke formelt er tollet inn og ikke kan brukes nasjonalt. Dette er lite rasjonelt og for byråkratisk at det er lagret relevant utstyr på Starum, som ikke inngår i den nasjonale beredskapen og kan brukes nasjonalt når krisen er der.

Kommunenes beredskap

Kommunene har i dag ansvaret for brann- og redningstjenesten med de forpliktelsene det innebærer regulert gjennom lover og forskrifter. En trend de senere årene er dårlig kommune økonomi, noe som også rammer brann- og redningstjenesten. Det resulterer i en redusert beredskap hvor kommunene dimensjonerer beredskapen etter minimumskravene i forskriften i stedet for etter risikoen i kommunen. Vi har sett at det veldig ofte etter store hendelser i kommunene at beredskapen er økt i ettertid, men blir redusert igjen etter en tid. Brann- og redningstjenesten koster i dag 1-2 % av nettorammen til kommunene.

Å stille krav til kommunal sivil beredskap er et riktig grep. Dette bør imidlertid konkretiseres mer da den kommunale beredskapen ofte er basert på planer. Så langt har kommunenes beredskapskrav medført mye papir, men lite konkret beredskap. I tillegg må brann- og redningsvesenet få en klarere rolle/ plass i den kommunale beredskapen, da norske brannvesen besitter betydelig kompetanse som kan nyttiggjøres innenfor beredskapsarbeidet.

Brann- og redningsvesenet sin rolle i nasjonal beredskap

Brann- og redningsvesenet er en viktig aktør og i mange hendelser og kanskje den viktigste aktøren i Norsk beredskapstjeneste. Brann- og redningsvesenet har i dag ca. 12.000 ansatte lokalisert i alle kommunene i Norge, og er den eneste kontinuerlige tilstedeværende nasjonale ressurs. Vi mener det er naturlige at den får sin plass i Stortingsmeldingen. Det er viktig å ha i minne at en av hovedutfordringene i beredskapssammenheng, er at befolkningen i Norge er bosatt «over alt». Det skaper utfordringer for den nasjonale beredskapen, hvor samfunnet forventer at alle skal få den hjelpen de trenger.

a. Brann- og redningsvesenets størrelse. NBLF mener at håndteringsevnen til brann- og redningsvesenet er langt fra god nok som følge av for mange små brannvesen. Det er i dag i overkant av 300 brannvesen. For å få tilstrekkelig kvalitet og slagkraft stilles det krav til:

- Erfaring. Det er for få store hendelser på landsbasis som gjør at fagledere får erfaring fra store hendelser.
- Utvikling. Erfaringslæring skjer i liten grad da det er ingen spesiell arena for erfaringsutveksling/ evaluering.
- Sårbarhet. Mange brannvesen er sårbare i.f.t. kontinuitet og har i dag ikke egen kapasitet eller kompetanse til å håndtere større hendelser. En stor del av brann- og redningstjenesten er basert på innkalling av mannskaper, hvor ordninger uten vakt er hverdagen for mange kommuner. Det kan i verstefall resultere i at ingen møter ved en hendelse.

NBLF mener at selvråderetten for hver enkelt kommune i.f.t. organisering av brannvesen ikke skal være like sterk som i dag. Dette med bakgrunn i at organisering av brannvesen er av nasjonal interesse, og kommunal interesse må derfor kunne settes til side. Dette vil i så fall ikke være unikt da dette er en bevisst holdning ved utbygging av nødnettet.

b. Nasjonale støttegrupper. Kombinert med større enheter mener vi at nasjonale støttegrupper må på plass innenfor flere fagfelt. Slike støttegrupper er til dels etablert i dag ved RITS-grupper og ledelsesstøtte ved skogbrann. Andre grupper som bør vurderes etablert er:

- Ledelsesstøtte blir gjeldende for hendelser generelt og ikke bare skogbranner.
- Tungredning som kan brukes ved togulykker og andre spesielle hendelser.
- Søk og redning. Dette kan være en del av NORSAR.

c. Enhetlig ledelsessystem (ELS). Enhetlig ledelsessystem er valgt som system for å håndtere hendelser for brann- og redningstjenesten, Sivilforsvaret og Kystverket. Suksessfaktorer er at alle skjønner systemet og har evne til å bruke det på både små og store hendelser, alene og i samvirke med andre etater som deltar i redningstjenesten. Alle nødetatene bør implementeres i dette systemet.

d. Samvirke. Skal en beredskapsetatene fungere i praksis, må samvirkeøvelser prioriteres. Samvirkeprinsippet har vært i fokus i redningstjenesten i lang tid, men samvirkeøvelser og andre forum der samvirke er i sentrum har de siste årene vært på vikende front. Det må komme klare nasjonale føringer for hvordan samvirke skal planlegges og øves slik at dette også fungerer i praksis.

Kritisk infrastruktur, telekommunikasjon og strømmnett

Telekommunikasjon er det viktigste hjelpemidlet publikum har for å varsle om brann- og ulykker. Gjennom de senere årene har det gjentatte ganger blitt påmint om hvor sårbar telekommunikasjon er. Alt fra enkle hendelser som skadeverk på åpne koblingspunkter, nedrivning av åpne linjetrekk, kutting av viktige kabler i forbindelse anleggsarbeid og ved naturgitte hendelser som eks. ved stormen Dagmar.

På bakgrunn av hendelsene med bortfall av mobilnett våren 2011 og stormen Dagmar ble det utarbeidet to rapporter fra Post og Teletilsynet. Disse ble overlevert samferdselsministeren

13.januar 2012. I disse rapportene foreslås det ulike tiltak rettet mot netteierne for å sikre nettet mot utfall. NBLF har i flere saker vært aktiv i å diskutere og være pådriver for at telenettet skal bli sikrere. Siste gang 27.oktober 2010 i et felles møte med PT, DNK og DSB. Initiativtaker til møte var styret NBLF. NBLF ser telekommunikasjonen som et særlig viktig tema som NBLF vil følge opp i framtiden for at telesikkerheten skal bli bedre.

Strømnettet er i dag alt for sårbart og det bør stilles klare krav til linjeeiere og produsenter. Samfunnet er i dag mer og mer avhengig av strøm for at viktige funksjoner skal kunne opprettholdes. I tillegg ser vi at mange av innbyggerne i dag baserer oppvarmingen av egen bolig på strøm, som kan resultere i at de ikke greier å være i egen bolig ved strømbortfall.

Organisering av redningstjenesten

I dag er prinsippet at aktørene i redningstjenesten skal samvirke på skadestedet. Praksis i dag er at samvirke utøves ved at aktørene møter og arbeider parallelt koordinert av brannvesenet eller politiets innsatsleder, i stedet for å fungere som en innsatsorganisasjon med én og bare én kommandolinje. Dette kan i verste fall ende opp med farlige situasjoner, fordi det er mer enn én kommandolinje inntil skadestedet. Betingelse for at innsatsorganisasjonen skal fungere som en enhet, er at deltagende organisasjoner samordnes. Det innebærer at alle inngår i den innsatsorganisasjonen som etableres for den aktuelle innsatsen.

Den kollektive redningsledelses berettigelse

Det har skjedd betydelige endringer i redningstjenesten siden den kollektive redningsledelsen ble etablert. Det har "alltid" vært uklarhet om den kollektive redningsledelse er et rent rådgivende organ eller om dets medlemmer også har en kommandomyndighet.

Vi har sett ved de senere års store hendelser at politiet ikke ser den kollektive redningsledelsen som en ressurs for å samordne innsatsen og kan ikke helt se nytten av at den fortsatt eksisterer i redningstjeneste sammenheng. Dette er slett ikke nødvendigvis en feil. Tvert om, - at den kollektive redningsledelsen ikke blir kalt sammen bør snarere avstedkomme spørsmålet om denne ordningen har overlevd seg selv.

Stortingsmeldingen må se på hvordan den kollektive redningsledelsen skal organiseres for fremtiden.

Narre

Det har gjennom flere år vært påpekt behovet for en nasjonal ressurs database som kan gi nødetaten informasjon om hva som finnes rundt i landet av ulikt utstyr og særlig utviklet innsatsenheter. NARRE ble utviklet for så å bli lagt bort av grunner knyttet til blant annet økonomi. Hendelsen 22.juli men også en lang rekke andre hendelser og særlig innen oljevernberedskap viser at et slikt register er helt nødvendig for å kunne håndtere større hendelser, som går over tid. Men også mindre hendelser med behov for særlig kompetent personell. I dag finnes det ingen nasjonal ressurs oversikt. Dersom private interesser som eks. oljeindustrien vil være med å utvikle en slik base må det åpnes for dette. NARRE må tas frem igjen og utvikles for å være en viktig del i den nasjonale beredskapen.

Felles nødnummer 112

Vi har i flere år vært opptatt av hvordan nødmeldetjenesten i Norge kan bli bedre. Dette sett i relasjon til et samfunnsmessig perspektiv. Vi mener en samling av dagens nødsentraler til større enheter og da gjerne i fellesskap med felles nødnummer er den rette løsningen. Uansett om det blir felles nødsentraler og/eller felles nødnummer så er vi av den oppfatning at fremtidens organisering må bestå av færre sentraler slik at man kan ha sentraler med «mange» operatører og som også har et innbyggergrunnlag nok til at sentralene kan ha et stort nok volum av hendelser. Større sentraler bør også organiseres som en organisasjon som deler på systemer slik at sentralene kan avlaste hverandre ved mye trafikk.

Dagens organisering med små enmannsbetjente sentraler er etter vår mening direkte livsfarlig og gir ikke brukerne den tryggheten og sikkerheten de har krav på. I tillegg er dagens system så sårbart at hvis en sentral for et område detter ned så mister brukerne kontakten med sentralen.

Vi anbefaler følgende:

- 112 og fagsentralene eies og driftes av staten.
- Nødsentralene betjener 112-telefoner av nødsentraloperatører med skikkelig opplæring
- At helse, brann og politi kan som en alternativ løsning integreres med egne rom/lokaler med egne fagsentraler
- Det må tilrettelegges for samhandling både internt mellom nødsentralen og fagsentralene og eksternt mellom 112-sentralene
- Nødsentralene må få et felles datasystem, som kan overlape hverandre og sikrer oppe tid 24/7. Det kan ikke være sånn at når brukerne trenger hjelp så møter de en opptatt telefonlinje
- Nødsentralene må ha et felles ressursregister.

En løsning med felles nødnummer og felles lokalisering i nødsentraler vil være en stor forbedring for de nødstilte. Fokuset må rettes mot behovet til brukeren og ikke interne interesser. Det kan nok være at en kombinasjon av nødsentral og fagsentral vil gi den beste effekten med tanke på tjenesten for både de nødstilte og innsats av nødetatene.

Vi håper at våre innspill blir vektlagt i dette viktige arbeidet som samfunnssikkerhet er og stiller oss til disposisjon hvis det er ønskelig.

Vi hadde satt pris på om vi kunne fått til et møte for å legge frem våre synspunkter verbalt på en mer utfyllende måte.

Vennlig hilsen

Nils-Erik Haagenrud
Leder NBLF

Kopi: Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap